

Sapientia

Incipit prologus in librum sapientie.

cora charissima in delitijs. Statura tua assimi-
kata est palme: et vbera tua botris. Dixi.
Ascendam in palmam: et apprehendam fru-
ctus eius. Et erunt vbera tua sicut botri vi-
ne: et odor oris tui sicut odor malorum. gut-
tur tuum sicut vinum optimum. Dignum di-
lecto meo ad potandum: labijsq; et dentibus
illius ad ruminandum. Ego dilecto meo: et
ad me conuersio eius. Veni dilecte mi egre-
diamur in agrum: comoremur in villis. Ba-
ne surgamus ad vineas: videamus si floruit
vineas: si flores fructus parturiunt: et florie-
runt malapunica. Ibi dabo tibi vbera mea.
Mandrage dederunt odorem in portis no-
stris. Omnia poma noua et vetera dilecti mi
seruauit tibi.

VIII

Quis mihi det te fratrem meum fugē-
tem vbera matris mee vt inueniam
te solum foris: et deosculer: et iam me
nemo despiciat: Apprehendam te et ducam
in domum matris mee: et in cubiculum geni-
tricis mee. Ibi me docebis et dabo tibi pocu-
lum ex vino condito: et mustum malorum gra-
natorum meorum. Leua eius sub capite meo.
et dextera illius amplexabit me. Adiuro vos
filie hierusalē. Ne suscitatis neq; euigilare fa-
ciatis dilectam: donec ipsa velit. Que est ista
que ascendit de deserto: delitijs affluens in-
nixa super dilectum suum: Sub arbore malo su-
scitauit te. Ibi corrupta est mater tua: ibi vio-
lata est genitrix tua. Bone me vt signaculum
super cor tuum: vt signaculum super brachium tuum.
quia foris est vt mors dilectio: dura sicut in-
fernus emulatio. Lampades eius vt lampa-
des ignis atq; flammarum. Aque multe non
potuerunt extinguere charitatem: nec flumi-
na obruent illam. Si dederit homo omnem
substantiam domus sue pro dilectione: quasi ni-
hil despiciet eam. Soror nostra parua: et vbera
non habet. Quid faciemus sorori nostre:
in die quando alloquenda est: Si murus est
edificemus super eum propugnacula argentea
Si ostium est: cōpingamus illud tabulis ce-
drinis. Ego murus: et vbera mea sicut turrif
ex quo facta sum coram eo quasi pacem repe-
tiens. Vinea fuit pacifico: in ea que habet po-
pulos. Tradidit eam custodibus: vir affert
pro fructu eius mille argenteos. Vinea mea co-
ram me est. Mille tui pacifici et ducenti his
qui custodiunt fructus eius. Que habitas in
hortis amici auscultat: fac me audire vocem
tuam. Fuge dilecte mi: et assimulare capree bin-
nuloq; ceruorum super montes aromatum.

Expliciunt Cantica canticorum.

Iber sapientie apud hebreos
nulsq; est. Unde et ipse stilus
grecam magis eloquentiam
redolet. Hunc iudei Philo-
nis esse affirmat. Qui proin-
de sapientie nominat: quia i-
eo christi aduentus qui est sapientia patris:
et passio eius euidenter exprimitur.

Explicet prologus. Incipit
liber Sapientie. Caplm I

Aligite iu-
sticiam: qui iudicatis
terram. Sentite de do-
mino in bonitate et sim-
plicitate cordis. Queri-
te illum: quonia inueni-
tur ab his qui non tem-
ptant illum: apparet autē eis q̄ fidem habent in
illum. Peruerse enim cogitationes sepant a deo
probata autē pietas corripit insipientes. Quonia
in maliuola animam non introibit sapientia: nec
habitabit in corpe subdito peccatis. Spūs
enim sanctus discipline effugiet fictum et auferet
se a cogitationibus q̄ sunt sine intellectu: et cor-
ripiet a supueniente iniquitate. Benignus est
enim spūs sapientie et non liberabit maledictum a
labijs suis: quoniam renū illius testis est deus: et
cordis illius scrutator est verus: et lingue ei
auditor. Quonia spūs domini repleuit orbem
terrarum: et hoc quod continet omnia scientiam habet
votis. Propter hoc quod loquitur iniqua non pot
latere: nec pteriet illum corripies iudicium. In
cogitationibus enim impij interrogatio erit: ser-
monum autē illius auditio ad deum veniet:
ad correptionem iniquitatum illius. Quia auris
celi audit omnia: et tumultus murmuratio-
num non abscondet. Custodite ergo vos a mur-
muratione quod nihil prodest: et a detractioe parci-
te lingue. Quia sermo obscurus in vacuum non
ibit: os autē quod mentis occidit animam. Noli
te zelare mortem in errore vite vestre: neq; acq-
ratis perditionem in opibus manuum vestrarum.
Quia deus mortem non fecit: nec letat in perditioe
viuorum. Creauit enim vt essent omnia et sanabi-
les fecit nationes orbis terrarum: et non est in illis
medicamentum exterminij: nec inferorum regnum
in terra. Iusticia enim perpetua est et immortalis
iniusticia autē mortis acquisitio. Impij autem
manibus et vberis accerserunt illam: et estimantes
illam amica: defluerunt: et sponsones posuerunt
ad illam quia morte digni sunt q̄ sunt ex parte illius

B 4

Dixerunt enim impij cogitan- II
tes apud se non recte. Friguum et cum
tedio est tempus vite nostre: et non est
refrigerium in fine hominis: et non est qui agnitus
sit reuersus ab inferis. Quia ex nihilo nati
sumus: et post hoc erimus tanquam non fuerimus.
Quonia fumus afflatus est in naribus nostris
et sermo scintille ad commouendum cor nostrum
Quia extinctus cinis erit corpus nostrum: et
spiritus diffundetur tanquam mollis aer. Et transibit
vita nostra tanquam vestigium nubis: et sicut ne-
bula dissoluetur: que fugata est a radijs solis:
et a calore illius aggrauata. Et nomen nostrum
obliuione accipiet pro tempore et nemo memo-
riam habebit operum nostrorum. Umbra enim
transitus est tempus nostrum: et non est reuersio
finis nostri: quonia consignata est: et nemo re-
uertitur. Venite ergo et fruamur bonis que sunt:
et letamur creatura tanquam in iuuetute celeriter
Vino precioso et unguentis nos impleamus:
et non periret nos flos temporis. Coronemus
nos rosis antequam marcescant: nullum pratum sit
quod non pretereat luxuria nostra. Nemo ve-
strum exors sit luxurie nostre. Ubique relin-
quimus signa leticie: quonia hec est pars nostra
et hec est fors nostra. Opprimamus pauperem
iustum: et non parcamus vidue nec veterano: nec
reueremur canos multi temporis. Sit autem
fortitudo nostra lex iusticie. Quod enim infir-
mum est: inutile inuenitur. Circuueniamus ergo
iustum: quonia inutilis est nobis et perarius
est operibus nostris: et improperat nobis pec-
cata legis: et diffamat in nos peccata discipli-
ne nostre. Promittit se scientiam dei habere:
et filium dei se nominat. Factus est nobis in tra-
ductionem cogitationum nostrarum. Grauis est
nobis etiam ad videndum: quonia dissimilis
est alijs vita illius: et immutate sunt vie eius
Tanquam nugaces estimati sumus ab illo: et ab-
stinet se a vijs nostris tanquam ab immundicijs: et
preferit nouissima iustorum: et gloriatur patrem se
habere deum. Videamus ergo si similes illi
veri sint: et temptemus que ventura sunt illi.
et sciemus que erunt nouissima illius. Si enim
est verus filius dei suscipiet illum et liberabit
illum de manibus perariorum. Cotumelia et tor-
mento interrogemus eum: ut sciamus reuerentiam
eius: et probemus patientiam illius. Aborte tur-
pissima perdemus eum. Erit enim ei respectus
ex similibus illius. Hec cogitauerunt et erra-
uerunt: excecavit enim illos malicia eorum. Et
nescierunt sacramenta dei: neque mercedem spe-
rauerunt iusticie: nec indicauerunt honorem
animarum sanctarum. Quia deus creauit hominem
inextinguibilem: et ad imaginem similitudinis
sue fecit illum. Inuidia autem diaboli: mors itro-

ruit in orbem terrarum: imitantem autem illum qui
sunt ex parte illius.

Iustorum autem anime in manu dei sunt:
et non tanget illos tormentum mortis
Vixi sunt oculis insipientium mori: et
estimata est afflictio exitus illorum. Et abiti-
nere iusto abierunt in exterminium: et quia a nobis
est iter exterminij illi aut sunt in pace Et si co-
ram hominibus tormenta passi sunt: spes illorum
immortalitate plena est. In paucis vexati: in
multis bene disponuntur: quia deus temptauit
eos: et inuenit illos dignos se. Tanquam aurum in
fornace probauit illos: et quasi holocausti ho-
stiam accepit illos: et in tempore respectus
illorum. Fulgebunt iusti et tanquam scintille in arun-
dinetis discurrent. Iudicabunt nationes et do-
minabuntur populis: et regnabit dominus illorum in
perpetuum. Qui confidunt in illo: intelligent
veritatem: et fideles in dilectione accedent illi:
quia donum et pax est electis eius. Impij autem
similes que cogitauerunt correptionem habebunt:
que neglexerunt iustum et a domino recesserunt. Sapien-
tiam enim et disciplinam que abijcit infelix est: et va-
cua est spes illorum: et labores sine fructu: et in-
utilia opera eorum. Mulieres eorum insensate
sunt et nequissimi filij illorum. Maldicta crea-
tura eorum quia felix est sterilis et incoinquina-
ta: que nesciuit thorum in delicto. Habebit fru-
ctum in respectione animarum sanctarum. Et spa-
do que non operatus est pro manus suas iniquitate
nec cogitauit aduersus deum nequissima. Da-
bitur enim illi fidei donum electum: et fors in te-
plo dei acceptissima. Honorum enim laborum
gloriosus est fructus: et que non concidat radix
sapientie. Filij autem adulterorum in consumma-
tione erunt: et ab iniquo thoro semen extermi-
nabit. Et si quidem longe vite erunt: in nihilum
computabuntur: et sine honore erit nouissima
senectus illorum. Et si celerius defuncti fuerint
non habebunt spem nec in die agnitionis allo-
cutionem. Nationes enim inique dire sunt con-
summationis.

Quam pulchra est casta generatio cum
claritate. Immortalis est enim memoria
illius: quia et apud deum nota est et apud
homines. Cum presens est imitantem illam et desiderat
eam cum se eduxerit: et in perpetuum coronata
triumphat: incoinquinatorum certaminum primus
vincens. Multigena autem impiorum multitu-
do non erit utilis: et spuria vitulamia non dabit
radices altas: nec stabile firmamentum collo-
cabit. Et si in ramis in tempore germinauerint
infirmitas posita a vento commouebuntur: et a ni-
metate ventorum eradicabunt. Confringentur
enim ramuli consummati: et fructus illorum inuti-
les et acerbi ad manducandum: et ad nihilum apti

Sapientia

Ex iniquis enim omnes filii qui nascuntur testes sunt ne-
quie aduersus parentes in interrogatioe sua. Iu-
stus autem si morte preoccupatus fuerit: in refrige-
rio erit. Senectus enim venerabilis est: non diu-
turna: neque anno: numero computata. Cuius
autem sunt sensus hominis: et etas senectutis vita
immaculata. Placens deo factus dilectus et vi-
uus inter peccatores translatus est. Raptus est
ne malicia mutaret intellectum eius: aut ne fi-
ctio deciperet animam illius. Fascinatio enim nu-
gacitatis obscurat bona et inconstancia concupie
transuertit sensum sine malicia. Consummatus
in breui expleuit tempora multa. Placita enim erat
deo anima illius: propter hoc properauit educere
illum de medio iniquitatum. Populi autem viden-
tes et non intelligentes nec ponentes in precordiis
talibus: quoniam gratia dei et misericordia est in sanctos
eius: et respectus super electos illius. Condemnat
autem iustus mortuus: viuos impios: et inuen-
tus celeri consummata longa vita iniusti. Vi-
debunt enim sine sapientibus et non intelligent quod co-
gitauerit de illo deus: et quare minuerit illum dominus.
Videbunt enim et contemnent eum: illos autem deus
irridebit. Et erunt post hec decidetes sine ho-
nore: et in contumelia inter mortuos in perpetuum.
Quoniam dirupet illos inflatos sine voce: et com-
mouebit illos a fundamentis: et usque ad supre-
mum desolabitur. Et erunt gemetes: et memoria
illorum pietas. Veniet in cogitatioe peccatorum suorum
timidi: et traducet illos ex aduerso iniquitates
iporum.

Unc stabunt iusti in magna constantia
aduersus eos qui se angustiauerunt: et qui
abstulerunt labores eorum. Videtes tur-
babunt timore horribili: et mirabunt in subita-
tione insperate salutis gemetes pro angustia spi-
ritus dicetes intra se: penitentiam agentes et pre-
angustia spiritus gemetes. Hi sunt quos habuimus
aliqui in derisum et similitudine improperij:
nos insensati vitam illorum estimabamus infaniam
et sine illorum sine honore. Ecce quod computati
sunt inter filios dei: et inter sanctos fors illorum est.
Ergo errauimus a via veritatis: et iusticie lumen
non luxit nobis: et sol intelligentie non est ortus nobis.
Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis
et ambulauimus vias difficiles: viam autem domini
ignorauimus. Quid nobis profuit superbia: aut di-
uitiarum iactantia quod perulit nobis? Transferunt
omnia illa tanquam ymbra et tanquam nuncius precurrens.
Et tanquam nauis que perasit fluctuantem aquam cuius
cum perierit non est vestigium inuenire: neque se-
mitam carine illius in fluctibus: aut auis que trans-
uolat in aere: cuius nullum inuenit argumentum
itineris illius: sed tamen sonitum alarum superbas leu-
entium: et scindens per vim itineris aerem: commotis
alibus transuolauit: et post hoc nullum signum

inuenitur itineris illius: aut tanquam sagitta emis-
sa in locum destinatum: diuisus aer continuo in se
reclusus est ut ignoretur transitus illius: sic
et nos nati continuo desinimus esse: et virtuti-
tis quidem nullum signum valuimus ostendere: in
malignitate autem nostra consumpti sumus. Quia
dixerunt in inferno: hi qui peccauerunt:
quoniam spes impij tanquam lanugo est que a ve-
to tollitur: et tanquam spuma gracilis que a pro-
cella dispergitur: et tanquam fumus qui a vento dif-
fusus est: et tanquam memoria hospitis vni de
ei pretereuntis. Iusti autem in perpetuum viuunt
et apud dominum est merces eorum: et cogitatio illo-
rum apud altissimum. Ideo accipient regnum
decoris et diadema speciei de manu domini:
quoniam dextera sua teget eos: et in brachio
sancto suo defendet illos. Et accipiet arma
turam zelus illius: et armabit creaturam ad
vltionem inimicorum. Induet per thorace iusti-
ciam: et accipiet per galea iudicium certum. Su-
met scutum inexpugnabile equitatis: acuet autez
diram iram in lanceam: et pugnabit cum illo or-
bis terrarum contra insensatos. Ibiunt directe
emissiones fulgurum et tanquam a bivio curuato ar-
cu nubium exterminabunt: et ad certum locum
insiliunt. Et a petrosa ira plene mittent gran-
dines: et scandescet in illos aqua maris: et flux-
mina concurrent duris. Contra illos stabit spi-
ritus virtutis: et tanquam turbo venti diuidet il-
los: et ad heremum perducet omnem terram iniquitatis
illozum: et malignitas euertet sedes potentium.

Melior est sapientia quam vires
et vir prudens quam fortis. Audite ergo
reges et intelligite: discite iudices fi-
nium terre. Prebete aures vos qui contine-
tis multitudines et placet vobis in turbis na-
tionum: quoniam data est a domino potestas
vobis: et virtus ab altissimo: qui interrogabit ope-
ra vestra et cogitationes scrutabit: quoniam
cum essetis ministri regni illius: non recte iu-
dicastis neque custodistis legem iusticie: neque
secundum voluntatem dei ambulastis. Horrede et ci-
to apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum
in his qui presunt fiet. Eriguo enim prece-
dit misericordia: potentes autem potentes tormenta patien-
tur. Non enim subtrahet personam cuiusque deus
qui est omnium dominator: nec verebitur magni-
tudinem cuiusque: quoniam pusillum et ma-
gnum ipse fecit et equaliter est illi cura de om-
nibus. Fortioribus autem fortior instat cru-
ciatio. Ad vos ergo reges sunt hi sermones
mei: ut discatis sapientiam et ne excidatis.
Qui enim custodierint iusticiam: iuste iudicabu-
tur: et qui didicerint iustitiam: inuenient quod respon-
deat. Occupiscite ergo sermones meos et dili-
gite illos: et habebitis disciplinam. Clara est et

que nunq̄ marcescit sapiētia : ⁊ facile videt̄
 ab his q̄ diligūt eā ⁊ innenitur ab his q̄ que-
 runt illā. **P**reoccupat q̄ se ꝑcupiscunt: vt illis
 se prior ostēdat. **Q**ui de lulce vigilauerit ad
 illā non laborabit: assidentem enim illam fori-
 bus suis inueniet. **C**ogitare ergo de illa sen-
 sus est cōsummatus: ⁊ qui vigilauerit prop̄
 illam: cito erit securus. **Q**uoniam dignos
 se circūit ip̄a querens: ⁊ in v̄s suis ostendet
 se illis hilarit̄: et in omni p̄udentia occurret
 illis. **I**nitium em̄ illius verissima est discipli-
 ne concupiscētia. **C**uraḡ discipline dilectio
 est: ⁊ dilectio custodia legum illius est. **C**u-
 stoditio aut̄ legum ꝑsummatio in corruptio-
 nis est: in corruptio autē facit esse proximum
 deo. **C**ōcupiscētia itaq̄ sapientie deducit ad
 regnum perpetuus. **S**i ergo delectamini sedi-
 bus ⁊ sceptris o reges populi: diligite sapiē-
 tiam vt in ꝑpetuum regnetis. **D**iligite lumē
 sapiētie: omēs q̄ preestis populis. **Q**uid ē au-
 tem sapiētia ⁊ quēadmodum facta sit: referā
 ⁊ nō abscondam a vobis sacramenta dei: sed
 ab initio natiuitatis inuestigabo ⁊ ponam in
 lucem scientiā illius: ⁊ non ꝑteribo veritatē:
 neq̄ cū inuidia tabescēte iter habebō q̄niam
 talis homo nō erit ꝑticeps sapiētie. **M**ulti-
 tudo aut̄ sapientū: sanitas est orbis terrarū:
 ⁊ rex sapiens populi stabilimentū est. **E**rgo
 accipite disciplinā ꝑ sermones meos: ⁊ ꝑde-
 rit vobis.

VII

Eam quidem ⁊ ego mortalis hō simi-
 lis omnibus: ⁊ ex genere terreno illius
 q̄ ꝑor factus est: ⁊ in ventre matris fi-
 guratus sum caro: decem mensium tempe co-
 agulatus sum in sanguine: ex semine hominis
 ⁊ delectamēto somni cōueniente. **E**t ego na-
 tus accepi cōmunem aerē: ⁊ in similit̄ factā
 decidi terrā: ⁊ primā vocē similem omnibus
 emisi plorans. **I**n inuolūmētis nutritus sum
 ⁊ magnis curis. **N**emo em̄ ex regibus aliud
 habuit natiuitatis initiū. **U**nus ergo introi-
 tus est omnibus ad vitā, ⁊ similis erit. **P**ro-
 pter hoc optaui ⁊ datus est mihi sensus, ⁊ in-
 uocaui: ⁊ venit in me spūs sapiētie. **E**t ꝑpo-
 sui illam regnis ⁊ sedibus, ⁊ diuitias nihil eē
 dixi in compatione illius. **N**ec cōparaui illi
 lapidez ꝑciosum: q̄n̄ om̄ne aurū in compatōe
 illius arena est exigua: ⁊ tanq̄ lutū estimabi-
 tur argentū in conspectu illius. **S**up̄ salutē
 ⁊ speciē dilexi illam, ⁊ ꝑposui ꝑluce habere
 illam q̄niam inextringibile est lumen illius.
Venerunt autē mihi om̄ia bona pariter cum
 illa ⁊ innumerabilis honestas ꝑ manū illius
 ⁊ letatus suꝑ in omnibus q̄niam antecede-
 bat me ista sapiētia ⁊ ignorabā. q̄niam bonorum
 omniū mater est. **Q**uam sine fictiōe didici: ⁊

sine inuidia cōmunicō: et honestatem illius
 non abscondō. **I**n finitus em̄ thesaurus est ho-
 minibus: quo q̄ v̄si sunt: participes facti sūt
 amicicie dei: ꝑpter discipline dona cōmen-
 dati. **M**ihi autē dedit deus dicere ex sentē-
 tia ⁊ ꝑsumere digna horū que mihi dantur:
 quoniam ip̄e sapiētie dux est: ⁊ sapientū emē-
 dator. **I**n manu em̄ illius ⁊ nos ⁊ sermones
 nostri: ⁊ omnis sapientia: ⁊ operū scientie di-
 sciplina. **I**p̄e em̄ dedit mihi horum que sunt
 scientiā verā: vt sciam dispositionē orbis ter-
 rarum: ⁊ virtutes elementorū: in initium ⁊ con-
 summationē ⁊ medietatem temporū: vicissi-
 tudinem: permutationes: ⁊ cōsummatōes tē-
 porum: ⁊ morū mutatiōes: diuisiones tēpo-
 rum anni cursus ⁊ stellarū dispositiōes natu-
 ras animalū: ⁊ iras bestiarū: vim vētorum,
 ⁊ cogitatiōes hominū: differētiās ꝑgultorū
 ⁊ virtutes radicū: ⁊ quecunq̄ sunt absconsa
 ⁊ improuisa didici. **O**mniū em̄ artifex docu-
 it me sapientia. **E**st em̄ in illa spiritus intelli-
 gentie sanctus: vnicus: multiplex: subtilis,
 disertus: mobilis: in cōinquinatus: certus: sua-
 uis: amans bonum: acutus: qui nihil vetat
 benefacere: humanus: benignus: stabilis: cer-
 tus: securus omnē habēs virtutem: om̄ia ꝑ-
 spiciens ⁊ qui capiat omēs spiritus intelli-
 gibiles: mundus: subtilis. **O**m̄ibus em̄ mobi-
 libus mobilior est sapiētia. **A**ttingit aut̄ vbi-
 q̄ ꝑpter suā mundiciā. **A**apor est em̄ virtu-
 tis dei: ⁊ emanatio quedā est claritatis omni-
 potentis dei sincera: ⁊ ideo nihil inquinatus
 in eam incurrit. **C**andor est em̄ lucis eterne,
 ⁊ speculū sine macula dei maiestatis: et ima-
 go bonitatis illius. **E**t cum sit vna: om̄ia po-
 test: ⁊ in se ꝑmanens: om̄ia innouat: ⁊ ꝑna-
 tiones in aūnas sanctas se transfert. **A**micos
 dei ⁊ ꝑphetas cōstituit. **R**eminē em̄ diligit
 deus: nisi eum q̄ cuz sapientia inhabitat. **E**st
 em̄ hec speciosior sole: ⁊ sup̄ omnē dispositio-
 nem stellarū: luci compata inuenit ꝑor. **I**lli
 succedit nox: sapientiam autē non vincit ma-
 licia.

VIII

Attingit ergo a fine vsq̄ ad finem for-
 titer: ⁊ disponit om̄ia sua uiter. **H**anc
 amaui ⁊ ex q̄siui eā a iuuetute mea: ⁊
 quesui sponsam mihi eā assumere: ⁊ amator
 factus sum forme illi. **G**enerositate illi glo-
 rificat cōtubernium habēs dei: sed ⁊ omniū
 dñs dilexit illā. **D**octrix est em̄ discipline dei
 ⁊ electrix operū illius. **E**t si diuitie appetun-
 tur in vita: quid sapientia locupletit̄ que ope-
 ratur om̄ia. **S**i autē sensus opatur: quis ho-
 rum que sūt magis q̄ illa est artifex. **E**t si iu-
 sticia q̄s diligit: labores hui⁹ magnas habēt
 diuites. **S**obrietatem em̄ ⁊ prudentiā docet

Sapientia

et iusticiam et virtutem quibus vtilius nihil est in vita hominibus. Et si multitudinem scientie desiderat quis: scit preterita et de futuris estimat. scit virtutes sermonum et dissolutiones argumentorum: signa et monstra scit antequam fiat: et eventus temporum et seculorum. Proposui ergo hanc adducere mihi ad conuiuendum: sciens quoniam mecum communicabit de bonis: et erit allocutio cogitationis et tedij mei. Habebo propter hanc claritatem ad turbas: et honorem apud seniores. Iuuenis et acutus inueniar in iudicio: et in conspectu potentium ammirabilis ero: et facias principum mirabunt me. Tacentem me sustinebunt. loquentem me respicient: et fermocinante me plura: manus oris suo imponent. Preterea habebit per hanc immortalitatem: et memoriam eternam his qui post me futuri sunt relinquam. Disponam populos et nationes mihi erunt subdite. Timebunt me audientes reges horredij et in multitudine videbor bonus: et in bello fortis. Intrans in domum meam conquiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius: nec tedij conuictus illi: sed leticiam et gaudium. Hec cogitas apud me: et commemoras in corde meo: quoniam immortalis est in cogitatione sapientia: et in amicitia illius delectatio bona et in operibus manuum illius honestas sine defectione: et in certamine loquie illius sapientia: et preclaritas in communicatione sermonum ipsius: circumuibam querens: ut mihi illam assumerem. Vnde autem eram ingeniosus: et sortitus sum vitam bonam. Et cum essem magis bonus: veni ad corpus incoincidentum. Et ut sciuim quoniam aliter non possem esse continens nisi deus det: et hoc spiritum erat summa sapientia scire cuius esset hoc donum ad id dominum et deprecatus sum illum et dixi ex totis precoribus meis.

IX

Deus patrum meorum et domine misericordie que fecisti omnia verbo tuo: et sapientia tua constituisti hominem: ut dominaretur creature que a te facta est: ut disponat orbem terrarum in equitate et iusticia: et in directione cordis iudicium iudicet da mihi sedium tuarum assitricem sapientiam: et noli me reprobare a pueris tuis quoniam seruus tuus sum ego et filius ancille tue: homo infirmus et exigui temporis: et minor ad intellectum iudicij et legum. Et si quis erit consummatus inter filios hominum si abfuerit ab illo sapientia tua: in nihilum computabitur. Tu autem elegisti me regem populo tuo: et iudicem filiorum tuorum et filiarum. Et dixisti me edificare templum in monte sancto tuo: et in ciuitate habitacionis tue altare: similitudinem tabernaculi sancti tui: quod preparasti ab initio: et tecum sapientia tua: que nouit opera tua: que et affuit tunc cum orbem terrarum faceres: et sciebat quod

esset placitum oculis tuis: et quod directum in preceptis tuis. Petite illam de celis sanctis tuis: et a sede magnitudinis mee: ut mecum sit et mecum laboret ut sciam quod acceptum sit apud te. Scit enim illa omnia et intelligit: et deducet me in operibus meis sobrie et custodiet me in sua potentia. Et erunt accepta opera mea: et disponam populum tuum iuste: et ero dignus sedium patris mei. Quis enim hominum poterit scire consilium dei? Aut quis poterit cogitare quod velit deus? Logicitates enim mortalium timide et incerte pudentie nostre. Corpus enim quod corruptibilem aggrauat animam: et terrena inhabitatio deprimunt sensum multa cogitantem. Et difficile estimamus que in terra sunt: et que in prospectu sunt ingenimus cum labore. Que in celis sunt autem: quis inuestigabit? Sensum autem tuum quis sciet nisi tu dederis sapientiam et miseris spiritum sanctum tuum de altissimis: et si correcte sint semite eorum que sunt in terris: et que tibi placet didicerit homines. Nam per sapientiam sanati sunt quecumque placuerint tibi domine a principio.

X

Nec illum qui primus formatus est a deo patrem orbis terrarum: cum solus esset creatus custodiuit: et eduxit illum a delicto suo. Et eduxit illum de limo terre: et dedit illi virtutem continendi omnia. Ab hac ut recessit iniustus in ira sua per iram homicidij frater/nitas deperijt. Propter quod cum aqua deleret terram sanauit iterum sapientia: per contemptibile lignum iustum gubernans. Hec et in consensu superbie cum senationes extulissent sciuit iustum: et conseruauit sine querela deo et in filiis misericordiam forte custodiuit. Hec iustum a pereuntibus impijs libauit fugientem: descendentem igne in pentapolim: quibus in testimonium nequie fumigabunda constat deserta terra: et in certo tempore fructus habentes arbores: et incredibilis anime memoria stans signum salis. Sapientiam enim preterentes non tamen in hoc lapsi sunt ut ignorant bona: sed et insipientie sue reliquerunt hominibus memoriam ut in his qui peccauerunt nec latere potuissent. Sapientia autem hos que se obseruant a doloribus liberabit. Hec autem profugum ire fratris iustum deduxit per vias rectas. et ostendit illi regnum dei: et dedit illi scientiam sanctorum. Honestauit illum in laboribus: et compleuit labores illius. In fraude circumuentium illum affuit illi: et honestum fecit illum. Custodiuit illum ab inimicis: et a seductoribus tutauit illum. Et certamen forte dedit illi ut vinceret et sciret quoniam omnium potentior est sapientia. Hec venditum iustum non dereliquit: sed a peccatoribus liberauit eum: descenditque cum illo in foueam. et in vinculis non dereliquit illum: donec auferret illi sce-

prum regni: et potentia aduersus eos que cum
deprimebat: et medaces ostendit qui macula
uerunt illum: et dedit illi claritatem eternam.
Hec populū iustū et semen sine querela libe-
rauit a nationibus que illū depimebāt. In-
trauit in aiām sui dei: et stetit contra reges hor-
rendos in portentis et signis. **E**t reddidit iustis
mercedem laborū suorum et deduxit illos in via
mirabili: et fuit illis in velamento diei: et in lu-
ce stellarū per noctem. **E**t transtulit illos per
mare rubrū: et transiit illos per aquam ni-
miam. **I**nimicos autē illorum demersit in ma-
re: et ab altitudine inferorum eduxit illos. **I**o-
iusti tulerunt spolia impiorum: et decantauerunt
domine nomen sanctū tuū: et victricē manū
tuam laudauerunt pariter. **Q**uoniam sapiētia
aperuit os mutorum: et linguas infantium fecit
disertas.

XI

Dixit opa eorum in manibus pro-
phete sancti. **I**ter fecerunt per deserta
que non habitant et in locis deserti fe-
cerunt casas. **S**teterunt contra hostes: et de ini-
micis se vindicauerunt. **S**itierunt et inuocave-
runt te: et data est illis aqua de petra altissima
et req̄es sitis de lapide duro. **P**er que ei penas
passi sunt inimici illorum: a defectioe potus sui
in eis cum abundaret: filii israel letati sunt. **P**er
hec cum illis deessent bene cum illis actū est. **N**am
per fonte quod dem sempiterni fluminis humanū
sanguinē dedisti iniustis. **Q**ui cum minueren-
tur in traductione infantium occisorum: dedisti
illis abundante aquā insperate: ostendēs per si-
tim quod tūc fuit: que admodum tuos exaltares: et
aduersarios illorum necares. **C**um enim temptati
sunt et quidē cum misericordia disciplinā acci-
pientes scierunt: quemadmodum cum ira iudica-
ti impij tormenta paterent. **H**os quod dem tanquam
pauper monēs perbasti: illos autē tanquam durus rex
interrogās cōdenasti. **A**bsentes enim et presen-
tes similiter torquebant. **D**uplex enim illos ac-
ceperat tediū: et gemitus cum memoria preteri-
torum. **C**um enim audirent per sua tormēta bene se-
cum agi: cōmemorati sunt dñm: admirantes
in finē exitus. **Q**uē enim in expositioe praua per
sectum deriserunt in finē euentus mirati sunt.
Nō similiter iustis faciēs: per cogitatioib⁹ autē
insensati iniquitates illorum. **Q**uod quodā errātes cole-
bāt mutos serpētes et bestias supuacuas: im-
misisti illis multitudinē mutorum animalium
in vindictā: ut sciret quod per que peccat deus: per
hec et torquetur. **N**ō enim impossibilis erat om-
nipotens manus tua que creauit orbem terrarū
ex materia inuisa: immittere illis multitudinē
ysidorū aut audaces leones: aut noui generis
ira plenas et ignotas bestias: aut vaporem
igneū spirantes: aut fumū odorem perferentes

aut horēdas ab oculis scintillas emittētes
quarū nō solum lesura poterat illos extermi-
nare: sed et aspectus per timorem occidere. **N**ā
et sine his vno spiritu poterant occidi persecu-
tionem passi ab ipsis factis suis: et dispersi per
spūm virtutis tue: sed omnia in mensura et nu-
mero et potēdere disposuisti. **M**ultū enim vale-
re tibi soli supat tempus: et virtute brachij tui deus
resistet. **Q**uoniam tanquam momentū stare: sic est
ante te orbis terrarū: et tanquam gutta rosā an-
telucani que descendit in terrā. **E**t miseris om-
nium: quia omnia potes et dissimulas peccata
hoim propter penitentia. **D**iligis enim oia que
sunt: et nihil eorum odisti que fecisti: nec enim
odiens aliqd constituisti: aut fecisti. **Q**uomodo
autē posset aliqd permanere nisi tu voluisses:
aut quod a te vocatū est non esset: cōuersare
parcis aut omnibus: quoniam tua sunt domine que
amas animas.

XII

Quā bonus et suauis est domine spūs
tuus in omnibus. **I**deoque hos que exer-
rāt partibus corripis et de quibus pec-
cant ammones et alloqueri ut relicta malicia
credant in te dñe. **I**llos enim antiq̄s inhabita-
tores terre sancte tue que exhoruisti: quoniam
odibilia opa tibi faciebant per medicamina et sa-
crificia iniusta: et filiorū suorum necatores sine
misericordia: et comestores viscerū hominum
et deuoratores sanguis: et auctores parentes
animarū in auxiliatarū perdere voluisti a me-
dio sacramēto tuo: per manus parentū nostro-
rum: ut dignā perciperēt pegrinationē puero-
rum dei que tibi omnium carior est terra. **S**ed
et his tanquam hominibus peccasti: et misisti ante
cessores exercitus tui vespas ut illos paula-
tim exterminaret. **N**on quod impotens eras in
bello subijcere impios iustis: aut bestijs seuis
aut verbo duro simul exterminare: sed partibus
iudicās dabas locū penitentie: non ignorās
quoniam neque est natio eorum: et naturalis malicia ip-
sorum: et quoniam nō poterat mutari cogitatio illorum
in perpetuū. **S**emen enim erat maledictū ab ini-
tuo. **N**ec timens aliquem veniam dabas pec-
catis illorum. **Q**uis enim dicet tibi: quid fecisti?
Aut deus stabit contra iudiciū tuū. **A**ut deus in
aspectu tuo veniet vindex iniquorum hoim.
Aut deus tibi imputabit: si perirent nationes que
tu fecisti. **N**ō est enim alius deus quam tu: cui cura
est de omnibus: ut ostēdas quoniam nō iniuste
iudicas iudiciū. **N**ec rex neque tyrānus in cō-
spectu tuo inquirent de his quos perdidisti.
Cū ergo sis iustus: iuste omnia disponis: ipsum
quocumque que nō debet puniri: cōdemnā in exterū
estinas a tua virtute. **V**irtus enim tua iusti-
cie ininitū est: et ob hoc quod oim dñs es omnibus te
parcere facis. **V**irtutem enim ostendis tu: qui

Sapientia

nō crederis esse in virtute cōfirmatus: et hos q̄ te nesciunt in audacia traducis. Tu autem domiator virtutis cū tranquillitate iudicas. et cum magna reuerētia disponis nos. Sub est enī tibi: cum volueris posse. Vocuisti enī populū tuum p̄ talia opera: quoniā oportet iustum esse et humanū et bone spei fecisti filios tuos: quoniā iudicans das locū in peccatis penitētie. Si enī inimicos fuorū tuorum et debitos morti cū tanta cruciasti attentione et liberaſti dans tempus et locū p̄ que possent mutari a malicia: cum quāta diligentia iudicasti filios tuos quorū parentibus iuramenta et conuentiones dedisti bonarum p̄missionum. Cum ergo das nobis disciplinā inimicos nostros multipliciter flagellas vt bonitatem tuam cogitemus iudicantes: et cū de nobis iudicat speremus misericordiam tuam. Unde et illis qui in vita sua insensate et iniuste vixerūt: p̄ hec que coluerūt dedisti summa tormenta. Et enī in erroris via diutius errauerunt deos estimantes hec que in animabus sunt supuacua: infantium insensatorum more viuētes. Propter hoc tanq̄ pueris insensatis iudiciū in derisum dedisti. Qui autē ludibrijs et increpationibus non sunt correcti dignū dei iudiciū experti sunt. In his enim q̄ patiebantur moleste ferebāt: in quibus patientes indignabant. Per hec quos putabāt deos in ip̄is cum exterminarent vidētes illū quem olim negabant se nosse: verū deū agnouerunt. Propter qd̄ et finis cōdemnationis eorum veniet sup̄ illos.

XIII

Uni sunt omēs hoīes in quibus non subest sciētia dei: et de his que videntur bona nō potuerūt intelligere euz qui est: neq̄ operibus attendētes agnouerūt quis esset artifex: sed aut ignē: aut spiritum: aut citatū aerē: aut gyrū stellarū: aut nimiaz aquā: aut solē: et lunam rectores orbis terrarum deos putauerūt. Quorū et si specie delectati deos putauerūt sciant quāto his dominator corū speciosior est. Speciei enī generatōr hec omia cōstituit. Aut si virtutem et opera eorū mirati sunt: intelligāt ab illis: quoniā q̄ hec fecit fortior est illis. Magnitudie enī speciei et creature: cognoscibilit̄ poterit creator horū videri. Sed tñ adhuc in his minor est querela. Et hi enī fortasse errāt deū querentes et volentes inuenire. Et enī cū in operibus illius puerſent: inq̄runt et p̄suasum habent: qm̄ bona sunt q̄ vident. Tēru autē nec his debet ignosci. Si enī tñ potuissent scire vt possent estimare seculū: quō huius dominum nō facili⁹ inuenerūt. Infelices autē sunt et inter mortuos spes illoꝝ est: qui apellaue-

runt deos opa manuū hoīm: aurū et argentum artis inuentionē: et similitudines animalū aut lapidē inutile opus manū antique. Aut si q̄s artifex faber de silua lignū rectuz secuerit: et huius docte eradat omnē corticē et arte sua vsus diligēter fabricet vas inutile in conuersationē vite: reliquijs autē eius opis ad p̄parationē esse abutaf: et reliquū horū qd̄ ad nullos vsus facit: lignū curuū et vticib⁹ plenum sculpat diligēter p̄ vacuitatē suā: et per sciētā artis figuret illud: et assimulet illū imaginī hoīs: aut alicui ex animalibus illud comparet: pliniēs rubrica: et rubicundū faciens fūco colorē illius: et oēm maculāq̄ in illo ē p̄liniens: et faciat ei dignā habitationē: et in pariete ponēs illud et p̄firmans ferro ne forte cadat p̄spiciēs illi: sciēs qm̄ nō potest ad diuina reſe. Imago enī est: et opus est illi adiutoriū. Et de substantia sua: et de filijs suis: et de nuptijs: votū faciens inq̄rit. Non erubescit loqui cū illo q̄ sine anima est: et p̄ sanitate q̄dēz infirmū deprecatur: et p̄ vita rogat mortuum: et in adiutoriū inutilem inuocat: et p̄tinere petit ab eo q̄ ambulare nō potest: et de acquiritendo et de operando et de oīm rerū euetu petit ab eo q̄ in omnibus est inutilis.

XIII

Iterū alius nauigare cogitans et perferos fluctus iter facere incipiēs: ligno portante se: fragilius lignū inuocat. Illud enī cupiditas acquirēdi excogitauit: et artifex sapia fabricauit sua. Tua autēz pater p̄uidētia ab initio cūcta gubernat: q̄niam dedisti in mari viam: et inter fluct⁹ semitam firmissimā ostēdēs qm̄ potēs es ex omnibus sanare: etiā si sine rate aliq̄s adeat mare. Sed vt nō essent vacua sapie tue opa: p̄pter h̄ etiā et exiguo ligno credūt hoīes aias suas et tranſētes mare p̄ ratē liberati sunt. Sed et ab initio cum p̄irent sup̄bi gigantes: spes orbis terrarū ad ratē cōfugiens: remisit seculo semen natiuitatis: q̄ manu tua erat gubernata. Bndictum est enī lignum p̄ qd̄ fit iusticia. Per manus autē qd̄ fit idolū maledictū est: et ip̄m: et q̄ fecit illud: q̄ ille q̄dem opatus est. Illud autē cū esset fragile: deus cognominat⁹ est. Similit̄ autē odio sunt deo: impi⁹ et impietas eius. Et enī quod factū est: cū illo q̄ fecit tormēta patiet. Propter h̄ et in idolis nationū nō erit respectus: qm̄ creature dei in odiū facte sunt et in temptationē aie hoīm et in musculam pedib⁹ insipientiū. Initium enī fornicationis est exquisitio idoloꝝ et adinuetio illorum corruptio vite est. Neq̄ enī erat ab initio: neq̄ erunt in perpetuum. Superuacuitas enim hominum hec adinuenit in orbem terrarum: et ideo breuis illoꝝ finis est unuē-

tus. Acerbo enim luctu dolens pater rapti cito sibi filij fecit imaginē et illū qui tunc quasi hō mortuus fuerat: nūc tanq̄ deū colere cepit et constituit inter seruos suos sacra et sacrificia. Deinde interueniente tempe: cōualefcēte antiq̄ cōsuetudine: h̄ error tanq̄ lex custoditus est: et tyrannozū imperio colebant figmenta. Et hos quos in palam hoies honorare non poterant ppter hoc q̄ lōge essent: a longinā figura eozū allata euidētē imaginem regis quē honorare volebant fecerūt vt illū qui ab erat tanq̄ p̄sentem colerent sua sollicitudine. **P**rouexit autē ad hozū culturā et hos q̄ ignorab ant artificis eximia diligentia. Ille enim volens plus placere illi q̄ se assumptis: elaborauit arte sua vt similitudinē in meli⁹ figura ret. **S**ilitudo autē hominū abducta p̄ spēm operis: eum q̄ ante tpus tanq̄ hō honoratus fuerat nunc deū estimauerūt. Et hec fuit vite humane deceptio qm̄ aut affectui aut regibus deseruientes hoies: incōmunicabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt. Et nō suffecerat errasse eos circa dei scientiā: sed et in magno viuētes insciētie bello: tot et tā magna mala pacē appellant. Aut em̄ filios suos sacrificantes: aut obscura sacrificia facientes aut insanie plenas vigilias habētes neq; vitam neq; nuptias mūdas iam custodiūt: sed et alius aliu p̄ inuidiam occidit: aut adulterans cōtristat: et omnia cōmixta sunt sanguis. homicidiū: furtum et fictio: corruptio et infidelitas: turbatio et piuriū: tumultus: bonoz dei immemoratio: animarū inquinatio: natiuitatis immutatio: nuptiarū incōstātia: inordinatio mechie et impudicitie. **I**nfanzozum em̄ idolorū cultura omis mali causa est: et initium et finis. Aut em̄ dum letantur insaniūt: aut certe vaticinant̄ falsa: aut viuūt iniuste: aut piurant cito. **D**ū em̄ cōfidunt in idolis q̄ sunt sine anima male iurātes noceri se non sperant. **E**traq; ergo illis eueniēt digne: quoniā male senserūt de deo attēdentes idolis: et iurauerūt iniuste in idolo cōtemnētes iusticiā. **N**on em̄ iurantiū est x̄tus: sed peccantiū pena pambulat sp̄ iniustozū p̄uaricationē. **XV**

Et autē deus noster: suauis et ver⁹ et patiens et in misericordia disponens omnia. **E**tenim si peccauerim⁹ tui sum⁹ scientes magnitudinē tuā: et si nō peccauerim⁹ / mus: scimus qm̄ apud te sumus computati. **N**osse em̄ te cōsummata iusticia est et scire iusticiam et x̄tutem tuā radix est immortalitatis. **N**on em̄ in errore induxit nos hominuz male artis excogitatio nec ymbra picture: labor sine fructu: effigies sculpta per varios colores: cuius aspectus dat insensato concupi-

scientiam: et diligit mortue imaginis effigiem sine aia. **M**alozū amatores digni sunt morte: q̄ spem habēt in talibus: et q̄ faciūt illos: et qui diligunt: et qui colūt. **S**ed et figulus mollem terrā p̄mens laboriose fingit ad vsus nostros vnū quodq; vas: et de eodē luto fingit que munda sunt in vsum vasa: et similiter que his sunt cōtraria. **H**ozū autē vasozū quis sit vsus iudex est figulus. **E**t cum labore vano deū fingit de eodē luto: ille qui pauloante de terra factus fuerat: et post pusillū reducit se vnde acceptus est repetitus anime debitum quam habebat. **S**ed cura est illi nō quia laboraturus est: nec q̄niaz breuis illi vita est: sed cōcertat aurificib⁹ et argentarijs: sed et erarios imitat: et gloriā p̄fert: quoniā res superuacuas fingit. **C**inis est em̄ corcius et terra superuacua spes illius: et luto vilior vitā ei⁹: qm̄ ignorauit qui se finxit: et q̄ inspirauit illi animam que operat: et qui insufflauit ei spirituz vitalem. **S**ed et estimauerunt lusum esse vitā nostram: et couersationē vite compositā ad lucrū et oportere vndecunq; etiā ex mala acquirere. **H**ic em̄ scit se sup omēs delinquere qui ex terra materia fragilia vasa et sculptilia fingit. **O**mnes em̄ insipientes et infelices supra modū anime sue supbi sunt inimici populi tui: et imperātes illi: quoniā omnia idola nationū deos estimauerūt quibus neq; oculozū visus est ad videndū: neq; nares ad percipiendum spiritū: neq; aures ad audiendum neq; digiti manuū ad tractandū: sed et pedes eozū pigri ad ambulandū. **H**omo em̄ fecit illos: et qui spiritū mutatus est: is finxit illos. **N**emo em̄ sibi similit̄ homo poterit deum fingere. **C**um em̄ sit mortalis mortuū fingit manibus iniq̄s. **M**elior em̄ est ipse his quos colit: quia ipse q̄dem vixit cū esset mortalis: illi autē nunq̄. **S**ed et animalia miserrimi colunt. **I**nsensata em̄ cōparata his illis sunt deteriora. **S**ed nec aspectu aliq̄s ex his animalibus bona potest conspiciere. **E**ffugerunt autē dei laudem et benedictionem eius. **XVI**

Propter hec et his similia passi sunt digne tormēta et p̄ multitudinem bestiarū exterminati sunt. **P**ro quibus tormentis bñ disposuisti populū tuū: quib⁹ dedisti cōcupiscentiā delectamenti sui nouū saporeē escā parās eis ortigometrā: vt illi qui dem cōcupiscentes escā ppter ea q̄ illis ostensa et missa sunt: etiā a necessaria cōcupiscentia auerterent. **H**i autē in breui inopes facti nouam gustauerūt escā. **S**portebat em̄ illi sine excusatiōe q̄dē supuenire interitū exercētib⁹ tyrannidē: his autē tm̄ ostēdere que admodū inimici eoz̄ exmiabant. **E**tenim cū illi supue-

Sapientia

nit seu a bestiarū ira: moribus puerorum co-
lubrorū exterminabant. Sed non in perpetuū
tua ira permansit: sed ad corruptionē in breui
turbati sunt: signū habentes salutis ad com-
memorationē mandati legis tue. Qui enim cō-
uersus est: nō p̄ h̄ qd̄ videbat sanabat̄ s̄ p̄ te
oīm saluatore. In h̄ aut̄ ostēdisti inimicis tu-
is: qz tu es q̄ liberat ab omni malo. Illos enim
locustarū et muscarū occiderūt morsus: et nō
est inuēta sanitas anime illorū: qz digni erant
ab huiusmodi exterminari. Filios aut̄ tuos
nec draconū nec venenatorū vicerūt dentes.
Misericordia enim tua adueniēs sanabat illos.
In memoria enim sermonū tuorū extermina-
bantur et velocit̄ sanabant: ne in altā inciden-
tes obliuionē non possent tuo vti adiutorio.
Et enim neq̄ herba neq̄ malagma sanauit eos
sed tuus dñe s̄mo qui sanat oīa. Tu es dñe
q̄ vite et mort̄ habes potestātē: et deducis vsq̄
ad portas mort̄ et reducis. Hō aut̄ occidit
q̄dem p̄ maliciā aiām suam: et cū exierit spūs
nō reuertē: nec reuocabit aiām q̄ recepta est
sed tuā manū effugere impossibile est. Negan-
tes enim tenosē impij p̄ fortitudinem brachij
tui flagellati sunt: nouis aq̄s et gradinibus et
pluujs p̄secutionē passi: et p̄ ignē consumati.
Qd̄ enim mirabile erat in aqua q̄ oīa extinguit
plus ignis valebat. Vindex est enim orbis ius-
torum. Quodā enim tpe māsuetabat̄ ignis ne
comburerent̄ q̄ ad impios missa erant anima-
lia: sed vt ipi videntes scirēt: qm̄ dei iudicio
patiunt̄ p̄secutionē. Et qdā tpe in aq̄ supra
virtutem ignis exardebat vndiq̄: vt iniquā
tērenationē exterminaret. Pro q̄b̄ angelo-
rum esca nutriuisti p̄lm̄ tuū: et paratum pa-
nem de celo p̄stitisti illis sine labore: oīe de-
lectamentū in se habentē: et oīs saporis sua-
uitatē. Subam enim tuā et dulcedinē tuā quā
in filios habes ostendebas: et defuēs vniū-
cuiusq̄ voluntati. Ad qd̄ q̄sq̄ volebat puer-
tebat̄. Nix aut̄ et glacies sustinebat̄ vt ignis
et nō tabescebat: vt scirent qm̄ fruct̄ inimico-
rum exterminabat ignis ardēs in gradine et
pluuia coruscās. Hoc aut̄ iterū: vt nutrent̄
iusti: ignis etiā sue virtutis oblit̄ est. Creatu-
ra enim tibi factori deseruēs exardescit in tor-
mētū aduersus iniustos: et leuior fit ad bñfa-
ciendū p̄ his q̄ in te p̄fidūt. Propter h̄ et tūc
oīa transfigurata oīm nutrice gr̄e tue defuie-
bant: ad voluntatē eorū q̄ a te desiderati sūt
vt scirēt filij tui q̄s dilexisti dñe qm̄ nō nati-
uitat̄ fruct̄ pascūt hoies: sed s̄mo tuus hos
q̄ in te crediderit p̄seruat. Qd̄ enim ab igne nō
poterat exterminari: statim ab exiguo radio so-
lis calefactū tabescebat: vt notū omnibus est
qm̄ oportet puenire solē ad bñdictionē tuam

et ad ortū lucis te adorare. Ingrati enim spes
tanq̄ hybernalis glacies tabescet: et desperi-
et tanq̄ aqua superuacua. XVII

Magna sunt enim iudicia tua domine: et
incomprehensibilia verba tua propter hoc in-
disciplinate anime errauerunt. Quibus
enim persuasum habent iniqui posse dominari
nationi sancte: vinculis tenebrarū et lōge no-
ctis compediti: inclusi sub tectis fugitui. p̄
perne pudentie iacuerunt: et dū putāt se late-
re in obscuris peccatis: tenebroso obliuionis
velamēto dissisi sunt pauentes horrēde: et cū
ammiratōe nimia perturbati. Neq̄ enim que
p̄tinebat illos spelunca sine timore custodie-
bat: quoniā sonitus descendēs perturbabat il-
los: et persone tristes illis apparentes: pauores
illis p̄stabat. Et ignis quidem nulla vis po-
terat illis lumen p̄bere: nec siderum limpide
flāme illuminare poterāt illam noctem horrē-
dam. Apparebat autē illis subitaneus ignis
timore plenus: et timore percussus illius que non
videbatur faciei estimabat̄ deteriora esse que
videbant̄ et magice artis appositū erant deri-
sus: et sapiētie gloria correptio cū cōtumelia.
Illi enim qui permittebant timores et perturbatō-
nes expellere se ab anima languente: hi cū de-
risu: pleni timore languebat̄. Nam et si nihil
eos ex monstris perturbabat: transitu anima-
lium et serpentū sibilatione cōmoti tremebū-
di p̄bant: et aerem quē nulla ratio quis effu-
gere posset: negantes se videre. Frequenter
enim p̄occupant pessima: redarguente p̄scien-
tia. Cum sit enim timida neq̄cia: data est in om-
nium p̄demnationē. Semp̄ enim p̄sumit seu a
perturbata cōsciētia. Nihil enim est timor nisi p̄-
sumptionis adiutorij: proditio cogitatōnis
auxiliorum. Et dum ab intro minor est expe-
ctatio: maiorē putat potentiam eius cause de
qua tormentū p̄stat. Illi autē q̄ in potentem
venere nociē et ab infimis et ab altissimis sup-
uenientem eundē somnū dormientes aliquan-
do anime deficiebat̄ traductione. Subitaneus
enim illis et insperatus timor supuenerat. De-
inde si quisq̄ ex illis decidisset: custodiebat̄
in carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus
quis erat aut pastor aut agri laborum ope-
rarius p̄occupatus esset inefugabilem si sti-
nebat necessitatē. Una enim cathena tenebrarū
omnes erāt colligati. Siue spiritus sibilans
aut inter spissos arborū ramos auium sonus
suavis: aut vis aque decurrentis nimum.
aut sonus validus p̄cipitarū petrarū: aut mu-
gentium valida bestiarū vox: aut resonans
de altissimis mōtibz echo: deficiēs facie-

bat illos p̄ timore. Om̄is enī orbis terrarum
limpido i luminabatur lumine: nō impediti
opibus cōtinebat. Solis aut̄ illis supposita
erat qūis nox. imago tenebrarū q̄ sup̄uētura
illis erat. **I**pi ergo sibi erāt qūiores tenebre.

Sanctis autē tuis maxima XVIII
erat lux. et horū quidem vocē inimici
audiebant: sed figuram nō videbant

Et quia non et ip̄i eadē passi erant magnifica
bant te: et q̄ ante lesi erant q̄ non ledebantur
gr̄as agebāt tibi. et vt esset differentia: te des̄
petebant. Propter qd̄ ignis ardentem colū /
nam ducē habuerunt ignote vie: et solem sine
lesura boni hospitij p̄stitisti. Digne q̄dez illi
carere luce et pati carcerem tenebrarū qui in-
clusos custodiebāt filios tuos p̄ q̄s icipiebat
in corruptum legis lumen seculo dari. Cū co-
gitarent iustorū occidere infantes: et vno ex-
posito filio sed liberato in traductionē illorū
multitudinem filiorū abstulisti: et parit̄ illos
p̄didisti in aqua valida. Illa enī nox ante co-
gnita est a patrib⁹ n̄ris: vt vere scientes qui-
bus iuramentis crediderunt: anime q̄ores es-
sent. Suscepta est autē a p̄lo tuo sanitas qui-
dem iustorū: iniustorū autē exterminatio. Si-
cut enī lesisti aduersarios n̄ros: sic et nos pro-
uocans magnificasti. Absconse enī sacrifica-
bant iusti pueri bonorū: et iusticie legē in cō-
cordiā disposuerunt similiter bona et mala p̄-
cepturos iustos. p̄ri oim̄ decāntantes laudes
Resonabat autē inconueniēs inimicorū vox
et flebil̄ audiebaf̄ plāctus ploratorū infantū
Simili autē pena seruus cū d̄no afflictus est:
et popularis hō regi similia passus. Similiter
q̄ omēs vno noie mortis mortuos habebant
innumerabiles. Nec enī ad sepeliēdum viuū
sufficiebant: qm̄ vno momento q̄ erat p̄clari-
or natio illorū exterminata est. De oibus enī
nō credentes p̄pter beneficia: tunc cum p̄mū
fuit exterminū p̄mogenitorū sponderunt
p̄lm̄ dei se esse. Cū enī quietum silentium cō-
tinerēt omnia: et nox in suo cursu medium iter
haberet: omnipotēs sermo tuus d̄ne exiliēs
de celo a regalibus s. dib⁹: durus debellator
in mediā exterminij terrā p̄siliiuit. gladi⁹ acu-
tus insinulatū imperiū tuū portans et stans
repleuit omnia morte: et vsq̄ ad celū attinge-
bat stans in terra. Tunc continuo visus som-
niorū malorū turbauerunt illos et timores su-
peruenerunt insperati. Et ali⁹ alibi p̄iect⁹ se-
mivius p̄pter quā moriebatur causā demō-
strabat mortis. Visiones enī q̄ illos turbaue-
runt hec p̄monebāt: ne inscū q̄re mala patie-
bant p̄irent. Teigit autē tūc et iustos tempta-
tio mortis: et cōmotio i heremo facta est mul-
titudinis: sed non diu p̄mansit ira tua. **P**ro-

perās enī hō sine q̄rela deprecari p̄ populis
p̄ferēs seruitutis sue scutū orationē: et p̄ incē-
sum deprecationē allegās restitit ire: et sine ipo-
suit necessitati: ostendēs qm̄ tu⁹ est famulus
Vicit autē turbas non in virtute corporis nec ar-
matura potētie: sed v̄bo illū q̄ se verabat sb̄-
iccit: iuramenta parentū et testamentū cōme-
morans. Cū enī iam aceruatim cecidissent su-
per alterutrū mortui: interstitit et amputauit
impetū: et diuisit illā q̄ ad viuos ducebat viā
In veste enī poderis quā habebat: tor⁹ erat
orb̄ terrarū: et parētū magnalia in q̄tuor or-
dinibus lapidū erant sculpta: et magnificen-
tia tua in diademate capitis illi⁹ scripta erat
his autē cessit q̄ exterminabat et hec extimuit
Erat enī sola temptatio ire sufficiens. XIX

Isp̄ijs autē vsq̄ in nouissimum sine
misericordia ira supuenit. Prescie-
bat enī et futura illorū: qm̄ cū ip̄i per-
misissent vt se educerent: et cum magna sollici-
tudine p̄mississent illos p̄sequerentur illos pe-
nitentie actus. Abhuc enī inter man⁹ haben-
tes luctū: et deplorantes ad monumenta mor-
tuorum: aliā sibi assumpserūt cogitationē in-
scientie: et quos rogātes p̄icerāt: hos tanq̄
fugitiuos p̄sequerentur. Ducebat enī illos ad
hunc finē digna necessitas: et horū q̄ accide-
rant cōmemorationē amittebant: vt q̄ deerāt
tormentis repletet punitio: et p̄lus quidem
tuus mirabiliter trāsiret: illi autē nouā mortē
inuenirēt. Om̄is enī creatura ad suū genus
ab initio refigurabil̄ deseruiēs tuis p̄ceptis
vt pueri tui custodirent̄ illesi. Nā nubes ca-
stra eorum obumbrabat: et ex aqua q̄ an̄ erat
terra arida apparuit: et in mari rubro via sine
impedimēto: et campus germinans de p̄fun-
do nimio p̄ quem om̄is natio trāsiiuit: q̄ tege-
batur tua manu vidētes tua mirabilia: et mō-
stra. Tanq̄ enī equi depauerūt escam: et tan-
q̄ agni exultauerūt magnificātes te d̄ne qui
liberasti illos. Memores enī erāt adhuc eorū
q̄ in icolatu illoꝝ facta fuerant quē admo-
dum p̄natiōe animalū eduxit terra muscas
et p̄ piscibus eructauit fluuius multitudinez
ranarū. Nouissime autē viderūt nouam crea-
turam auū: cū abducti cōcupiscētia postula-
uerūt escas epulatiōis. In allocutiōe enī desi-
derij ascendit illis de mari ortigometra: et ve-
xationes peccatorib⁹ supuenerūt nō sine illis
q̄ ante facta erāt argumētis p̄ vim fluminū.
Iuste enī patiebant̄ s̄m̄ suas neq̄tias. Et enī
detestabiliorē inhospitalitatem instituerunt
Alij q̄dem ignotos nō recipiebant aduenas
alij autē bonos hospites in seruitutem redige-
bant. Et nō solū hec sed et alijs q̄dē respect⁹
illorū erat: qm̄ inuiti recipiebāt et n̄cos. Qui

Ecclesiasticus

autē cum leticia receperunt hos q̄ eisdem vsi
erant institutis: seuissimis afflixerūt dolori-
bus. Percussisunt autēz cecitate: sicut illi in
foribus iusti cū subitanis coopti essent tene-
bris. Unusq̄sq̄ transitū ostij sui q̄rebat. In
seem̄ elementa dñi p̄uertunt: sicut in organo
q̄litas sonus immutat: et omnia suum sonus
custodiunt. Unde estimari ex ip̄o visu certo
potest. Agrestia em̄ in aquatica p̄uertebant
et quecūq̄ erant natantia: in terra trāsibant.
Ignis in aq̄ valebat supra suā virtutē et aqua
extinguentis nature obliuiscēbat. Flamme
ecōtrario corruptibiliū animalium non vera-
uerūt carnes coambulantium: nec dissoluebāt
illā q̄ facile dissoluebāt sicut glacies bonam
escam. In oibus em̄ magnificasti p̄plm tuum
dñe: et honorasti: et nō desperisti: in omi tpe:
et in omni loco assistens eis.

Explicit liber Sapientie.

Incipit prologus libri. Jesu filij syrach.
qui Ecclesiasticus appellatur.

Mortuū nobis et magnoꝝum
plegem et p̄phetas aliosq̄ q̄
secuti sunt illos sapia demō-
strata est: in q̄b̄ oportet lau-
dare istā doctrine et sapie cau-
sa: q̄ nō solū ip̄os loquētes
necesse est esse peritos: sed etiā extraneos pos-
se et discētes et scribentes doctissimos fieri.
Quis me⁹ iesus post q̄ se ampli⁹ dedit ad di-
ligentiā lectiōis legis et p̄phetarū et alioꝝum li-
broꝝum q̄ nobis a parentibus n̄ris traditi sunt
voluit et ip̄e scribere aliq̄d horū q̄ ad doctri-
nam et sapiam p̄tinent: vt desiderantes discē-
re et illoꝝum periti fieri: magis magisq̄ artēdāt
aimo: et confirmēt ad legitimā vitam. Horto-
tor itaq̄ venire vos cū beniuolētia et attētio-
ri studio lectiōem facere: et veniā habere in illi
in q̄bus videmur sequentes imaginem sapie
et deficere in verboꝝum cōpositiōe. Nā deficiēt
v̄ba hebraica q̄n fuerint trāsata ad alteram
linguā. Non autē solū hec: sed et ip̄a lex et p̄-
phete: ceteraq̄ alioꝝum liboꝝum nō parua h̄nt
diferentiā q̄n inter se dicunt. Nā in octauo
et tricesimo anno t̄pibus p̄tolomei euerge-
tis regis post q̄ pueni in egyptū: et cū multū
t̄pis ibi fuisset: inueni ibi libros relictos nō
parue nec p̄temnēde doctrine. Itaq̄ bonū
et necessariū putauit: et ip̄e aliquā addē dilige-
tiā et labore iterp̄tadi liboꝝum istū et m̄tra vigilia
attuli doctrinā in spacio t̄pis ad illa q̄ ad finē
ducūt liboꝝum istū dare: et illi q̄ volūt animū in-
tēdē et discē queadmodū oporteat instituire
mores q̄ fm̄ legē dñi p̄posuerint vitā agere.

Explicit prologus.

Incipit liber Ecclesiasticus: Caplm

Omnis sapi-

entia a dño deo est: et cū
illo fuit semp̄ et est ante
euū. Arenam maris et
pluie guttas et dies se-
culi quis dinumerauit?

Altitudinem celi et lati-

tudinem terre et p̄fundū abyssi q̄s dimensus
est: Sapiam dei p̄cedentem omnia q̄s inuesti-
gauit: p̄rior om̄i creatā ē sapia: et intellect⁹
prudētie ab euo. Fons sapie v̄bum dei i ex-
celsis: et ingressus illius m̄adata et̄na Radix
sapientie cui reuelata est et astutias illius quis
agnouit? Disciplina sapie cui reuelata est et
manifestata: et multiplicatiōe ingressus illi⁹
q̄s intellexit? Unus est altissim⁹: creator om̄i
oipotens et rex potens et metuendus nimis:
sedens sup̄ thronū illius: et dominans deus.

Ip̄e creauit illā in sp̄u sancto: et vidit et dinu-
merauit et m̄sus est. Et effudit illam sup̄ om-
nia opa sua: et sup̄ omnē carnem: fm̄ datum
sui: et p̄bet illam diligentib⁹ se. Timor domi-
glā et gloriatio et leticia et corona exultatiōis

Timor domi delectabit cor: et dabit leticiam
et gaudium in longitudinem dierū. Timentī
dñm bñ erit in extremis et i die defūctiōis sue
bñ dicef.

Dilectio dei honorabilis sapia: q̄bus
aut apparuerit in visu: diligunt eā: in visione
et in agnitione magnaliū suozū. Initiū sapie
timor dñi: et cū fidelibus in vulua cōcreatus
est et cū electis feminis gradif et cum iustis et
fidelibus agnoscf.

Timor dñi scie religiosi-
tas. Religiositas custodiet et iustificabit cor
iocunditatem atq̄ gaudium dabit. Timentī
deū bñ erit: et in diebus p̄solatiōis illi⁹ bñ di-
cetur.

Plenitudo sapie timere deum: et pleni-
tudo a fructibus illius Omnes domū illius
implebit a generatiōib⁹: et receptacula a the-
sauris illi⁹.

Corona sapie timor dñi: replens
pacem et salutis fructum: et vidit et dinume-
rauit eam. Itaq̄ aut sunt dona dei. Scien-
tiam et intellectū prudētie: sapia cōpartief
et glām tenētū se exaltat Radix sapie ē time-
re deum: et rami illius longeni.

In thesauris
sapie intellectus et sciētie religiositas execra-
tio autē peccatoribus sapiētia. Timor domi
expellit peccatū. Nam q̄ sine timore est: nec
poterit iustificari: iracūdia em̄ animositatis
illius subuersio illius est. Usq̄ in tempus su-
stinebit patiens: et postea redditio iocūditatis.

Bonus sensus vsq̄ in tempus abscedet
verba illius: et labia multoꝝum enarrabunt sen-
sum illius. In thesauris sapie significatio di-

L